Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
ANTHONYJA MICHAELA COLLINSA,
predstavljeni 2. marca 2023[1]

Zadeva C-35/22

Cajasur Banco S.A.
proti
JO,
IM

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Audiencia Provincial de Málaga (sodišče province, Malaga, Španija))

„Predhodno odločanje – Direktiva 93/13/EGS – Nepošteni pogoji v potrošniških pogodbah – Splošna določila pogodbe o hipotekarnem posojilu, katerih ničnost so ugotovila nacionalna sodišča – Nacionalna zakonodaja, s katero se od potrošnika zahteva, da pošlje opomin pred vložitvijo tožbe, da bi si zagotovil povrnitev stroškov naknadnega sodnega postopka – Učinkovito pravno varstvo – Učinkovito izvajanje sodne oblasti“

I. Uvod

1. Člen 395 Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (zakon 1/2000 o civilnem postopku, v nadaljevanju: zakon o civilnem postopku) z dne 7. januarja 2000,[2] naslovljen „Sklep o stroških v primeru pripoznave zahtevka“, določa:

„1. Če se zahtevek pripozna, preden je vložen odgovor na tožbo, se plačilo stroškov postopka ne naloži nobeni stranki, razen če sodišče ne meni, da je tožena stranka ravnala nedobroverno, in to ustrezno obrazloži.

Dobrovernost tožene stranke se domneva, če je tožeča stranka pred vložitvijo tožbe toženi stranki poslala verodostojen in utemeljen opomin za plačilo ali se je začel postopek mediacije ali je bila tožena stranka pozvana k spravi.

2. Če do pripoznave zahtevka pride po odgovoru na tožbo, se uporabi odstavek 1 prejšnjega člena.“

[1] Jezik izvirnika: angleščina.

[2] BOE št. 7 z dne 8. januarja 2000, str. 575.

2. Ali mora potrošnik, ki se želi – zato da bi sodišče prepričal, naj v kreditni pogodbi razveljavi določila o stroških, povezanih s hipoteko – sklicevati na nacionalna pravila o izvajanju Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah,[3] od tožene kreditne institucije, da bo lahko dokazal nedobrovernost tožene stranke v smislu zgoraj navedenega člena 395 zakona o civilnem postopku, zahtevati vračilo pred začetkom takega postopka?

II. Spor o glavni stvari, predlog za sprejetje predhodne odločbe in postopek pred Sodiščem

3. Na datum, ki ni naveden, sta JO in IM, fizični osebi, s Cajasur Banco SA (v nadaljevanju: Cajasur) sklenili pogodbo o hipotekarnem posojilu.

4. Osebi JO in IM sta leta 2018 vložili tožbo pri Juzgado de Primera Instancia nº 18 bis de Málaga (sodišče prve stopnje št. 18a v Malagi, Španija), s katero sta zaradi nepoštenosti predlagali ugotovitev ničnosti določila, s katerim je bilo v kreditni pogodbi od njiju zahtevano plačilo stroškov, povezanih s hipoteko. Osebi JO in IM sta zahtevali tudi povračilo zneskov, ki sta jih plačali na podlagi tega določila. Osebi JO in IM pred vložitvijo tožbe od banke Cajasur nista zahtevali vračila teh zneskov.

5. Banka Cajasur je po uradni obvestitvi o sodnem postopku priznala trditev, da določilo o stroških, povezanih s hipoteko, ni pošteno. Ponudila je povračilo zneska, ki je bil nižji od zahtevanega in ki je bil izračunan v skladu z novejšo sodno prakso Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija).

6. Juzgado de Primera Instancia nº 18 bis de Málaga (sodišče prve stopnje št. 18a v Malagi) je 2. marca 2020 pogodbeno določilo, ki se nanaša na plačilo stroškov, povezanih s hipoteko, zaradi nepoštenosti razglasilo za nično. Banki Cajasur je naložilo, naj osebama JO in IM povrne neupravičeno plačani znesek, to je 488,69 EUR. Prav tako je banki Cajasur naložilo plačilo stroškov sodnega postopka.

7. Banka Cajasur je pri Audiencia Provincial de Málaga (sodišče province, Malaga, Španija), ki je predložitveno sodišče, vložila pritožbo zoper sodbo, s katero ji je bilo naloženo plačilo stroškov sodnega postopka, ker naj bi bil kršen člen 395 zakona o civilnem postopku.

8. Iz predložitvene odločbe izhaja, da sta bili v sodni praksi Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) izraženi ti načeli za ugotovitev obstoja nedobrovernosti v smislu člena 395(1) zakona o civilnem postopku.[4] Prvič, če tožeča stranka pošlje opomin pred vložitvijo tožbe in tožena stranka nanj ne odgovori, bo tožena stranka krila stroške postopka, čeprav je pripoznala zahtevek še pred vložitvijo odgovora na tožbo. Drugič, če tožeča stranka ne pošlje opomina pred vložitvijo tožbe ali če to stori, pa toženi stranki ne omogoči dovolj časa za odgovor, ta ne bo krila stroškov, čeprav je zahtevek pripoznala pred vložitvijo odgovora na tožbo.

[3] UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288.

[4] Sodbe št. 2295/2021 z dne 8. junija 2021 (ES:TS:2021:2295); št. 3413/2021 z dne 22. septembra 2021 (ES:TS:2021:3413), in št. 3421/2021 z dne 22. septembra 2021 (ES:TS:2021:3421). Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) je v sodbi št. 2295/2021 z dne 8. junija 2021 razsodilo, da to, da je bila tožba vložena 10 dni po tem, ko je tožeča stranka poslala opomin pred vložitvijo tožbe, toženi stranki ni omogočilo dovolj časa za izjasnitev o tem zahtevku. Tako ni bilo mogoče šteti, da je tožena stranka ravnala nedobroverno, čeprav je ta zahtevek pripoznala pred vložitvijo odgovora na tožbo. V zadevi št. 3413/2021 z dne 22. septembra 2021 je tožeča stranka tožbo vložila nekaj dni po tem, ko je tožena stranka odgovorila na opomin pred vložitvijo tožbe z navedbo, da je pripravljena odstraniti določilo v pogodbi o hipotekarnem posojilu, ki je bilo, ker je bilo nepošteno, v prejšnji sodbi Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) razglašeno za nično z učinkom od datuma te sodbe. Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) je razsodilo, da tožena stranka ni ravnala nedobroverno in da zato ne krije stroškov tožbe.

9. Predložitveno sodišče meni, da je ta sodna praksa morda v nasprotju s pravico do učinkovitega sodnega varstva iz člena 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina) in člena 6(1) Direktive 93/13, ker pravico do pridobitve popolne odškodnine pogojuje s tem, da je pred začetkom postopka poslan opomin.

10. Predložitveno sodišče opozarja, da čeprav je bilo s sodno prakso Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) sporno pogodbeno določilo zaradi nepoštenosti razglašeno za nično, [5] banke potrošnikom običajno ne povrnejo zneskov, ki so jih plačali na podlagi takega določila, pač pa počakajo na začetek sodnega postopka. Če potrošniki ne pošljejo opomina pred vložitvijo tožbe, se banke skušajo izogniti temu, da bi krile stroške sodnega postopka, s pripoznanjem zahtevka pred vložitvijo odgovora na tožbo.

11. Ne glede na navedeno predložitveno sodišče dodaja, da je mogoče šteti, da je tožena stranka ravnala nedobroverno v nekaterih drugih primerih. Med njimi so primeri, ko se tožena stranka zaveda, da pogodbeno določilo ni pošteno, pa ne sprejme ukrepov, da bi izničila njegove posledice za potrošnike, in namesto tega počaka, da ti začnejo sodni postopek, pri čemer se zaveda, da brez opomina pred vložitvijo tožbe ne bo dolžna kriti stroškov tega postopka, če bo zahtevek pripoznala, preden vloži odgovor na tožbo.

12. Ob upoštevanju teh ugotovitev je Audiencia Provincial de Málaga (sodišče province, Malaga) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali je v nasprotju s pravico do učinkovitega pravnega sredstva in členom 47 [Listine], če se od potrošnika zahteva, da pred sodnim postopkom zunajsodno zahteva vračilo zneskov, zato da zaradi ugotovitve ničnosti določenega splošnega pogodbenega pogoja, ker ni pošten, nastanejo vsi učinki popolne odškodnine (vključno s stroški sodnega postopka), povezani s to ničnostjo, na podlagi člena 6(1) [Direktive 93/13]?

2. Ali je v skladu s pravico do popolne odškodnine in učinkovitostjo prava Unije ter člena 6(1) [Direktive 93/13], da se stroški (vključno s sodnimi stroški) naložijo glede na to, ali je potrošnik predhodno zunajsodno zahteval vračilo zneskov od finančne institucije zaradi odprave navedenega določila?“

13. Pisna stališča sta predložili španska vlada in Evropska komisija. Na obravnavi 11. januarja 2023 so banka Cajasur, španska vlada in Komisija ustno predstavile svoja stališča in odgovorile na vprašanja Sodišča.

III. Presoja

A. Dopustnost

14. Španska vlada, ki jo je na obravnavi podprla banka Cajasur, navaja štiri trditve, s katerimi zatrjuje, da je predložitveno sodišče napačno predstavilo dejanski in pravni okvir, tako da naj vprašanji, ki ju je predložilo, ne bi bili dopustni.

15. Prvič, predložitveno sodišče naj ne bi opredelilo stroškov, katerih plačilo je bilo naloženo toženi stranki.

[5] Sodba št. 705/2015 z dne 23. decembra 2015 (ES:TS:2015:5618).

16. Drugič, v predložitveni odločbi naj bi bilo navedeno, da je banka Cajasur pripoznala zahtevek oseb JO in IM v zvezi z nepoštenostjo pogoja, ne pa znesek, ki sta ga zahtevali. Ker sta osebi JO in IM pozneje sprejeli znesek, ki ga je ponudila banka Cajasur, španska vlada trdi, da je bil zahtevek pripoznan le delno, tako da se ne uporablja člen 395 zakona o civilnem postopku. Toženi stranki naj bi bilo naloženo plačilo stroškov, ker je bila tožba po temelju utemeljena, v takem primeru pa naj bi se uporabil člen 394 zakona o civilnem postopku.

17. Tretjič, predložitveno sodišče naj bi napačno navajalo, da se potrošnikom izplača popolna odškodnina za negativne posledice nepoštenih pogojev le, če tožena stranka krije stroške sodnih postopkov, ki se vodijo na podlagi Direktive 93/13. Vendar naj bi potrošniki lahko dosegli popolno odškodnino, če pošljejo opomin pred vložitvijo tožbe, v tem primeru pa naj bi imela tožena stranka možnost, da ugodi temu zahtevku, sicer mora kriti stroške vseh sodnih postopkov, ki jih za tem začne tožeča stranka.

18. Četrtič, španska vlada navaja, da vprašanji nista dopustni, ker je člen 395 zakona o civilnem postopku, kot se razlaga v sodni praksi Tribunal Supremo (vrhovno sodišče), v skladu s členom 47 Listine in Direktivo 93/13. Španska vlada trdi, da člen 395 zakona o civilnem postopku določa predpostavko nedobrovernosti le, če je bil toženi stranki poslan opomin pred vložitvijo tožbe in ta pripozna ta zahtevek pred vložitvijo odgovora na tožbo. To pa naj ne bi bil edini primer, v katerem je mogoče ugotoviti obstoj nedobrovernosti.

19. Komisija je na obravnavi navedla, da sta vprašanji za predhodno odločanje dopustni.

20. V skladu z ustaljeno sodno prakso v okviru postopka na podlagi člena 267 PDEU, ki temelji na jasni delitvi nalog med nacionalnimi sodišči in Sodiščem, le nacionalno sodišče, ki odloča o sporu in ki mora prevzeti odgovornost za sodno odločitev, ob upoštevanju posebnosti zadeve presodi potrebo po izdaji predhodne odločbe, da bi lahko izdalo sodbo, in tudi ustreznost vprašanj, ki jih predloži Sodišču. Zato je Sodišče, kadar se predložena vprašanja nanašajo na razlago prava Unije, načeloma dolžno odločiti.[6]

21. Za vprašanja nacionalnih sodišč, ki se nanašajo na pravo Unije, velja domneva upoštevnosti.[7] Sodišče lahko predlog nacionalnega sodišča za sprejetje predhodne odločbe zavrne samo, če je jasno, da zahtevana razlaga prava Unije nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari, če je problem hipotetičen ali če Sodišče nima na voljo pravnih in dejanskih elementov, ki so potrebni za to, da bi lahko na zastavljena vprašanja koristno odgovorilo.[8]

22. Ti pogoji v obravnavani zadevi niso izpolnjeni. Vprašanji iz predložitvene odločbe sta očitno upoštevni za odločitev o sporu pred predložitvenim sodiščem, saj to želi ugotoviti, ali Direktiva 93/13 in člen 47 Listine preprečujeta uporabo pravil, kakršno je člen 395 zakona o civilnem postopku, pri odmeri stroškov v sodnih postopkih. Sodišče lahko ugovore v zvezi z dopustnostjo vprašanj za predhodno odločanje zavrne že zgolj iz tega razloga.

23. Predlagam, naj Sodišče štiri ugovore nedopustnosti, ki jih je uveljavljala španska vlada, zavrne iz naslednjih razlogov.

24. Prvič, okoliščina, da predložitveno sodišče ni opredelilo stroškov, katerih plačilo je bilo naloženo toženi stranki, ne vpliva na odgovor na postavljeni vprašanji.

6 Sodba z dne 14. junija 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, točka 76 in navedena sodna praksa).

7 Sodba z dne 26. junija 2019, Aleš Kuhar in Jožef Kuhar/Addiko Bank d.d. (C-407/18, EU:C:2019:537, točka 36 in navedena sodna praksa).

8 Sodba z dne 14. junija 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, točka 77 in navedena sodna praksa).

25. Drugič, Sodišče ni pristojno za odločanje o vprašanju, ali je razlaga nacionalnih določb, ki jo je podalo predložitveno sodišče, pravilna.[9] Predložitveno sodišče mora ugotoviti, ali je za odločitev o sporu, o katerem odloča, upoštevan člen 394 ali člen 395 zakona o civilnem postopku. V teh okoliščinah opozarjam, da je Juzgado de Primera Instancia nº 18 bis de Málaga (sodišče prve stopnje št. 18a v Malagi) – v nasprotju s tem, kar predlaga španska vlada – s sodbo z dne 2. marca 2020 toženi stranki, glede na to, da je pripoznala zahtevek v celoti, naložilo plačilo stroškov.

26. Tretji in četrti ugovor španske vlade ne moreta uspeti, ker se ukvarjata z vsebino vprašanj za predhodno odločanje. Poleg tega se zdi, da ta ugovora potrjujeta stališče, da je primerno, da Sodišče odgovori na ti vprašanji.

B. Utemeljenost

27. Predložitveno sodišče z vprašanjema, na kateri je treba odgovoriti skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 v povezavi z načelom učinkovitosti in členom 47 Listine razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni zakonodaji, v skladu s katero je, kadar tožena stranka v sodnem postopku zahtevek pripozna pred vložitvijo odgovora na tožbo, pogoj za to, da se tej stranki naloži plačilo stroškov tega postopka, ta, da se ugotovi njena nedobrovernost.

1. Trditve strank

28. Banka Cajasur, španska vlada in Komisija menijo, da pravo Unije ne nasprotuje nacionalni zakonodaji, kakršna je upoštevna zakonodaja v postopku pred predložitvenim sodiščem.

29. Banka Cajasur je na obravnavi trdila, da se s členom 395 zakona o civilnem postopku od potrošnikov ne zahteva, da na tožene stranke naslovijo opomin pred vložitvijo tožbe, zato da bi jim bili povrnjeni stroški sodnega postopka, ki iz tega izhajajo. Vendar naj glede na okoliščine zadeve pred predložitvenim sodiščem banka Cajasur ne bi ravnala nedobroverno.

30. Španska vlada navaja, da je člen 395 zakona o civilnem postopku, kot se razlaga v sodni praksi Tribunal Supremo (vrhovno sodišče), v skladu z zahtevami iz člena 47 Listine in člena 6(1) Direktive 93/13. S členom 395 zakona o civilnem postopku naj bi se samo uvedla neizpodbojna domneva nedobrovernosti, ki velja po tem, ko potrošnik pošlje opomin pred vložitvijo tožbe. S sodno prakso Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) naj ne bi bila izključena možnost, da potrošnik dokaže nedobrovernost tožene stranke tudi tedaj, ko ni vložil takega opomina, kot je navedeno v točki 14 predložitvene odločbe. Španska vlada je na obravnavi navedla, da je lahko tako v primeru, ko je bil s sodno prakso Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) že razglašen za nepošten pogoj, kakršen je pogoj pred predložitvenim sodiščem, in ko glede na njegovo naravo nepoštenost tega pogoja ne zahteva presoje za vsak primer posebej.

31. Poleg tega španska vlada meni, da varstvo potrošnikov ni absolutno in ga je treba uskladiti z učinkovitim izvajanjem sodne oblasti. Člen 395 zakona o civilnem postopku naj bi podpiral zadnjenavedeno načelo s tem, da tožeče stranke spodbuja k zunajsodnemu reševanju sporov, tako da tožene stranke obvestijo o tem, da nameravajo začeti sodni postopek, preden to storijo. To, da morajo potrošniki spoštovati minimalne postopkovne zahteve, da bi lahko uveljavljali svoje pravice, naj ne bi pomenilo, da jim ni zagotovljeno učinkovito sodno varstvo, zahtevano

[9] Sodba z dne 16. julija 2020, Caixabank in Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 in C-259/19, EU:C:2020:578, točka 40).

s členom 47 Listine. Poleg tega je bilo razsojeno, da lahko take zahteve vključujejo to, da se pred začetkom sodnega postopka opravi postopek zunajsodnega reševanja sporov.[10] Mehanizem, ki potrošnike spodbuja k reševanju sporov zunaj sodišča, kakršen je postopek iz člena 395 zakona o civilnem postopku, naj *a fortior*i ne bi bil v nasprotju s tem načelom. Tako spodbudo naj bi bilo mogoče zlahka izpolniti, tako da potrošniku z njo ni naloženo nesorazmerno breme in ne presega tistega, kar je potrebno za uresničitev zastavljenega cilja.

32. Španska vlada nazadnje navaja, da je s členom 395 zakona o civilnem postopku njenim sodiščem danega dovolj manevrskega prostora, da ga lahko uporabljajo na način, ki je v skladu s pravom Unije.

33. Izhodišče Komisije je, da je člen 6(1) Direktive 93/13 prisilna določba, ki je enakovredna ostalim kogentnim določbam. Ker z Direktivo 93/13 niso harmonizirana postopkovna pravila, ki se uporabljajo za spore o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah, naj bi bila ta problematika v skladu s pravilom procesne avtonomije držav članic urejena z njihovimi notranjimi pravnimi redi ob pogoju, da sta upoštevani načeli enakovrednosti in učinkovitosti. Komisija opozarja, da lahko postopkovna pravila o odmeri stroškov sodnega postopka z vidika načela učinkovitosti vzbujajo pomisleke, če potrošnike odvračajo od uveljavljanja pravic pri sodiščih. Vprašanje, ki se postavlja v tem predlogu za sprejetje prehodne odločbe, je, ali člen 395 zakona o civilnem postopku, kot ga razlaga Tribunal Supremo (vrhovno sodišče), pomeni neupravičeno oviro za potrošnike, ki želijo uveljavljati svoje pravice, povezane z neveljavnostjo nepoštenih pogojev v potrošniških pogodbah in pridobiti popolno odškodnino.

34. Komisija poudarja, da člen 395 zakona o civilnem postopku ne zavezuje potrošnikov, da na toženo stranko pred vložitvijo tožbe naslovijo opomin pred vložitvijo tožbe. Če potrošniki ne vložijo takih opominov pred vložitvijo tožbe, naj bi tvegali, da bodo morali kriti stroške sodnega postopka, če bo tožena stranka pred vložitvijo odgovora na tožbo pripoznala zahtevek. Po mnenju Komisije ni podana kršitev načela učinkovitosti, če se lahko potrošniki zlahka izognejo temu tveganju in če je mogoče zadevno pravilo upravičiti na podlagi učinkovitega izvajanja sodne oblasti. V obravnavani zadevi naj bi potrošniki zlahka izpolnili zadevno zahtevo – bodisi sami bodisi s pomočjo odvetnika. Zahteva, da potrošniki prevzamejo določeno pobudo za zaščito svojih interesov, naj ne bi pomenila nesorazmerne ovire za uveljavljanje njihovih pravic. Zadevno pravilo naj bi tudi spodbujalo učinkovito izvajanje sodne oblasti, kar je legitimen cilj, ki je v skladu s ciljem varstva potrošnikov.

35. Nazadnje, Komisija navaja, da čeprav člen 395 zakona o civilnem postopku vzpostavlja domnevo nedobrovernosti tožene stranke, kadar je prejela opomin pred vložitvijo tožbe, potrošnikom ne preprečuje, da bi dokazali obstoj nedobrovernosti iz drugih razlogov. V zvezi s tem je Komisija na obravnavi navedla, da je morda pri taki presoji pomembno upoštevati, da so nacionalna sodišča pogoj že razglasila za nepošten in da so drugi potrošniki na tej podlagi začeli podobne postopke proti toženi stranki.

[10] Sodbe z dne 18. marca 2010, Alassini in drugi (od C-317/08 do C-320/08, EU:C:2010:146, točke od 61 do 65); z dne 14. junija 2017, Menini in Rampanelli (C-75/16, EU:C:2017:457, točke od 52 do 55), in z dne 27. septembra 2017, Puškár (C-73/16, EU:C:2017:725, točki 70 in 71).

2. Analiza

36. Na podlagi člena 6(1) Direktive 93/13 morajo države članice določiti, da nepošteni pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika. Vendar pogodba še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez nepoštenih pogojev. Šteti je treba, da je ta prisilna določba enakovredna nacionalnim pravilom, ki imajo v nacionalnem pravnem redu naravo kogentnih določb. Njen namen je zamenjati formalno ravnovesje, kot je med pravicami in obveznostmi sopogodbenikov določeno s pogodbo, z realnim ravnovesjem, tako da se med sopogodbeniki vzpostavi enakost. [11]

37. Glede na velik javni interes za varstvo potrošnikov so na podlagi člena 7(1) Direktive 93/13 države članice dolžne zagotoviti, da v interesu potrošnikov in konkurentov zagotovijo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki. [12] Ta sistem varstva temelji na zamisli, da so potrošniki v razmerju do prodajalcev ali ponudnikov v podrejenem položaju, zlasti glede ravni obveščenosti. [13]

38. Člen 6(1) Direktive 93/13 se razlaga tako, da je treba za pogodbeni pogoj, ki je razglašen za nepoštenega, načeloma šteti, da ni nikoli obstajal, tako da ne sme imeti učinkov za potrošnika. Sodna ugotovitev nepoštenosti takega pogoja mora načeloma ponovno vzpostaviti pravni in dejanski položaj potrošnika, v katerem bi ta bil, če ne bi bilo tega pogoja. [14]

39. Vendar v skladu z načelom prenosa pristojnosti iz člena 5(1) in (2) PEU Unija deluje le v mejah pristojnosti, ki so jih s Pogodbama nanjo prenesle države članice za uresničevanje ciljev, določenih v Pogodbah. [15]

40. V skladu z ustaljeno sodno prakso pravo Unije ne harmonizira postopkov za preizkus nepoštenosti pogodbenega pogoja in morajo ti postopki biti urejeni s pravnimi redi držav članic. [16] Ker je odmera stroškov sodnega postopka pred nacionalnimi sodišči v bistvu stvar sodnega postopka, spada ureditev tega področja v procesno avtonomijo držav članic. [17] V skladu z načelom lojalnega sodelovanja iz člena 4(3) PEU ta pravila niti ne smejo biti manj ugodna od tistih, ki urejajo podobne notranje položaje (načelo enakovrednosti), niti ne smejo biti izoblikovana tako, da praktično onemogočajo ali čezmerno otežujejo uresničevanje pravic, ki jih daje pravni red Unije (načelo učinkovitosti). [18]

[11] Sodba z dne 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo in drugi (C-154/15, C-307/15 in C-308/15, EU:C:2016:980, točki 54 in 55).

[12] Prav tam (točka 56).

[13] Sodbi z dne 4. junija 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350, točka 22), in z dne 16. julija 2020, Caixabank in Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 in C-259/19, EU:C:2020:578, točka 67).

[14] Sodba z dne 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo in drugi (C-154/15, C-307/15 in C-308/15, EU:C:2016:980, točka 61).

[15] Sodba z dne 12. septembra 2017, Anagnostakis/Komisija (C-589/15 P, EU:C:2017:663, točka 97).

[16] Sodbi z dne 26. junija 2019, Aleš Kuhar in Jožef Kuhar/Addiko Bank d.d. (C-407/18, EU:C:2019:537, točka 45 in navedena sodna praksa), in z dne 22. septembra 2022, Vicente (Postopek za plačilo odvetniške nagrade) (C-335/21, EU:C:2022:720, točka 53 in navedena sodna praksa).

[17] Sodbi z dne 16. julija 2020, Caixabank in Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 in C-259/19, EU:C:2020:578, točka 95), in z dne 7. aprila 2022, Caixabank (C-385/20, EU:C:2022:278, točka 47). Glej v tem smislu tudi sodbo z dne 22. septembra 2022, Vicente (Postopek za plačilo odvetniške nagrade) (C-335/21, EU:C:2022:720, točka 53).

[18] Sodbi z dne 16. julija 2020, Caixabank in Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 in C-259/19, EU:C:2020:578, točka 83), in z dne 22. septembra 2022, Vicente (Postopek za plačilo odvetniške nagrade) (C-335/21, EU:C:2022:720, točka 54).

41. V spisu, predloženem Sodišču, ni ničesar, kar bi kazalo, da se postopkovna pravila, za katera gre v postopku pred predložitvenim sodiščem, uporabljajo različno glede na to, ali zadevno pravico podeljuje pravo Unije ali nacionalno pravo. Načelo enakovrednosti za odgovor na vprašanji za predhodno odločanje tako ni upoštevno.

42. V zvezi z načelom učinkovitosti je treba vprašanje, ali neka nacionalna postopkovna določba onemogoča ali pretirano otežuje uporabo prava Unije, preučiti ob upoštevanju umestitve te nacionalne določbe v celotnem postopku, poteka tega postopka in njegovih posebnosti pred različnimi nacionalnimi organi, pristojnimi za razsojanje o takih zadevah. V tem smislu je morda treba upoštevati načela, ki pomenijo jedro nacionalnega pravnega sistema, kot so načelo varstva pravice do obrambe, načelo pravne varnosti in načelo učinkovitega poteka postopka.[19] Če so namenjena razbremenitvi pogosto preobremenjenega sodnega sistema, so lahko postopkovna pravila, sprejeta zaradi uresničevanja splošnega interesa učinkovitega izvajanja sodne oblasti – in to tudi tista, ki od potrošnikov, ki želijo uveljavljati svoje pravice, zahtevajo dodaten napor – upravičena, če ne presegajo tistega, kar je potrebno za uresničitev tega cilja.[20]

43. Zahteve po spoštovanju načela učinkovitosti ni mogoče razširiti tako, da bi v celoti nadomestila popolno pasivnost potrošnika.[21] Ker varstvo potrošnikov ni absolutno, dejstvo, da mora potrošnik za uveljavitev svojih pravic spoštovati nekatere postopkovne zahteve, tega potrošnika ne prikrajša za učinkovito sodno varstvo.[22] Potrošnikom mora biti kljub temu dovoljeno izpodbijati vsebino pogodbe pred sodiščem pod razumnimi procesnimi pogoji, vključno z odmero stroškov, ki ne onemogočajo ali pretirano ne otežujejo uresničevanja pravic, zagotovljenih z Direktivo 93/13.[23]

44. Sodišče je razsodilo, da člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 ter načelo učinkovitosti nasprotujejo ureditvi, ki omogoča, da po ugotovitvi ničnosti pogodbenega pogoja zaradi nepoštenosti tega pogoja potrošniki krijejo del stroškov postopka glede na višino neupravičeno plačanih zneskov, ki so jim bili vrnjeni. Taka ureditev ustvarja bistveno oviro, ki lahko potrošnike odvrne od uveljavljanja pravice do učinkovitega sodnega nadzora nad takimi pogoji.[24] Sodišče je podobno razsodilo, da pravilo, v skladu s katerim morajo potrošniki kriti tri četrtine sodnih taks, če ugovarjajo zoper plačilni nalog, te odvrne od uveljavljanja njihovih pravic, zlasti ko so predmet spora manjši zneski.[25] Vendar niso v nasprotju z Direktivo 93/13 nacionalna pravila, s katerimi se vzpostavlja omejitev nagrade odvetnika, ki jo lahko potrošniku, ki je uspel v postopku v glavni stvari, povrne prodajalec, če ta zgornja meja potrošnikom omogoča povračilo razumnega in sorazmernega zneska stroškov, ki so jih objektivno imeli zaradi vložitve pravnega sredstva.[26] V okviru sodnega postopka, ki se nanaša na nepoštene pogoje v potrošniških pogodbah, nacionalna zakonodaja, ki od potrošnikov zahteva, da sami krijejo svoje stroške, če so po zunajsodni poti dosegli izpolnitev svojega zahtevka, ni v nasprotju s pravom Unije, če sodišče upošteva morebitno nedobrovernost prodajalca in mu po potrebi naloži plačilo stroškov tega sodnega postopka.[27]

[19] Sodbi z dne 26. junija 2019, Aleš Kuhar in Jožef Kuhar/Addiko Bank d.d. (C-407/18, EU:C:2019:537, točka 48), in z dne 16. julija 2020, Caixabank in Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 in C-259/19, EU:C:2020:578, točka 85).

[20] Sodba z dne 31. maja 2018, Sziber (C-483/16, EU:C:2018:367, točka 51).

[21] Sodba z dne 22. septembra 2022, Vicente (Postopek za plačilo odvetniške nagrade) (C-335/21, EU:C:2022:720, točka 56).

[22] Sodba z dne 31. maja 2018, Sziber (C-483/16, EU:C:2018:367, točka 50).

[23] Sodbi z dne 13. septembra 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, točka 63), in z dne 26. junija 2019, Aleš Kuhar in Jožef Kuhar/Addiko Bank d.d. (C-407/18, EU:C:2019:537, točka 57).

[24] Sodba z dne 16. julija 2020, Caixabank in Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 in C-259/19, EU:C:2020:578, točka 99).

[25] Sodba z dne 13. septembra 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, točke od 67 do 69).

[26] Sodba Sodišča z dne 7. aprila 2022, Caixabank (C-385/20, EU:C:2022:278, točke od 54 do 58).

[27] Sodba z dne 22. septembra 2022, Servicios prescriptor y medios de pagos EFC SAU (C-215/21, EU:C:2022:723, točka 44).

45. Obveznost držav članic, da zagotovijo učinkovitost pravic, ki jih imajo pravni subjekti na podlagi prava Unije, tudi tistih iz Direktive 93/13, vključuje zahtevo po zagotovitvi učinkovitega sodnega varstva, določeno tudi v členu 47 Listine, ki med drugim velja za opredelitev postopkovnih pravil v zvezi s tožbami, ki temeljijo na takih pravicah.[28] Vendar temelje pravice, kot je zahteva po učinkovitem sodnem varstvu, niso absolutne pravice. Mogoče jih je omejiti, če te omejitve ustrezajo ciljem v splošnem interesu, ki jim sledijo, in če glede na te cilje ne pomenijo pretiranega in nesprejemljivega posega, ki bi omejeval samo bistvo tako zagotovljenih pravic.[29]

46. Glede na to sodno prakso je treba preučiti, ali nacionalno postopkovno pravilo, kakršno je to iz postopka v glavni stvari, in sicer člen 395 zakona o civilnem postopku, škoduje učinkovitosti varstva, ki ga potrošnikom nudi Direktiva 93/13 v povezavi s členom 47 Listine.

47. Opozarjam, da je s členom 395 zakona o civilnem postopku urejena odmera stroškov sodnega postopka pred nacionalnimi sodišči, kar spada v procesno avtonomijo držav članic, s pridržkom, da je treba upoštevati, zlasti, načelo učinkovitosti. Pravila o odmeri stroškov sodnega postoka lahko pomenijo oviro za učinkovito uveljavljanje pravic iz Direktive 93/13 pred nacionalnimi sodišči. Kot sta navedli španska vlada in Komisija, člen 395 zakona o civilnem postopku očitno sledi cilju splošnega interesa, in sicer učinkovitemu izvajanju sodne oblasti, saj se z njim želi spodbujati zunajsodno reševanje sporov ter s tem razbremeniti sodni sistem.

48. Potrošniki se morajo zmerno potruditi, da pošljejo opomin za vračilo, zato da so gotovi, da bodo, če tožena stranka pred vložitvijo odgovora na tožbo pripozna zahtevek, dobili povrnjene stroške sodnega postopka. Glede na legitimni cilj, ki mu sledi to pravilo, zahtevati tak trud ne pomeni nesorazmerne ovire za uveljavljanje pravic iz Direktive 93/13. Pošiljanje opomina pred vložitvijo tožbe je brezplačno in zanj ni potrebna pomoč odvetnika. Banka Cajasur in španska vlada sta na obravnavi navedli, da se lahko opomin pred vložitvijo tožbe toženi stranki pošlje z dopisom, prek elektronske pošte ali prek službe za pritožbe, ki jo morajo na podlagi španskega prava imeti kreditne institucije pod nadzorom Banco de España (banka Španije). Pri tistih potrošnikih, ki so za začetek sodnega postopka najeli odvetnika, za kar je očitno šlo v postopku pred predložitvenim sodiščem, je toliko težje razumeti, kako bi lahko ta zahteva pomenila znatno breme.

49. Banka Cajasur, španska vlada in Komisija poudarjajo, da na podlagi člena 395 zakona o civilnem postopku tožena stranka ne bo krila stroškov postopka, če v sodnem postopku zahtevek pripozna pred vložitvijo odgovora na tožbo, razen če ni ravnala nedobroverno. Vendar se zdi, da ta določba na prvi pogled – odvisno od tega, kako jo razlagajo španska sodišča – ne nasprotuje temu, da sodišče ugotovi obstoj nedobrovernosti tožene stranke iz drugih razlogov. Nič v spisu, predloženem Sodišču, ne kaže na to, da bi se španska sodišča ukvarjala s tem vprašanjem. V tem okviru je treba opozoriti, da se z načelom skladne razlage zahteva, da nacionalna sodišča ob upoštevanju celotnega nacionalnega prava in z uporabo uveljavljenih načinov razlage, storijo vse, kar je v njihovi pristojnosti, da zagotovijo polni učinek direktive in dosežejo rešitev v skladu z njenim ciljem. Zahteva po taki skladni razlagi med drugim vključuje obveznost nacionalnih sodišč, da po potrebi spremenijo ustaljeno sodno prakso, če ta temelji na razlagi nacionalnega prava, ki ni združljiva s cilji, ki jim sledi direktiva.[30]

[28] Sodba z dne 31. maja 2018, Sziber (C-483/16, EU:C:2018:367, točka 49).

[29] Sodba z dne 14. junija 2017, Menini in Rampanelli (C-75/16, EU:C:2017:457, točki 53 in 54).

[30] Sodba z dne 26. junija 2019, Aleš Kuhar in Jožef Kuhar/Addiko Bank d.d. (C-407/18, EU:C:2019:537, točki 65 in 66). Glej v tem smislu tudi sodbo z dne 22. septembra 2022, Vicente (Postopek za plačilo odvetniške nagrade) (C-335/21, EU:C:2022:720, točka 74).

50. Iz predložitvene odločbe je razvidno, da je Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) zaradi nepoštenosti že razglasilo za nično pogodbeno določilo o stroških, povezanih s hipoteko, kakršni so predmet postopka pred predložitvenim sodiščem. Iz predložitvene odločbe izhaja, da kreditne institucije, namesto da bi potrošnike obvestile o posledicah te nacionalne sodne prakse za njihove pogodbe, čakajo, dokler ne prejmejo opomina pred vložitvijo tožbe, ki mu ugodijo, ali dokler potrošniki ne začnejo sodnega postopka, v tem primeru pa pripoznajo zahtevek pred vložitvijo odgovora na tožbo, da se izognejo temu, da bi krile stroške postopka. Kombinacija znanja, ki ga je mogoče pričakovati od kreditnih institucij glede takih zadev, in podrejeni položaj potrošnikov [31] v povezavi z zgoraj navedenim ravnanjem lahko pomenita nedobrovernost prvonavedenih, kar je vprašanje, ki ga mora preučiti predložitveno sodišče. Tak pristop bi bil v skladu z odvračalnim učinkom, ki naj bi ga dosegel sistem, vzpostavljen z Direktivo 93/13, [32] in z obveznostjo držav članic, da zagotovijo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v potrošniških pogodbah. [33]

IV. Predlog

51. Ob upoštevanju navedenih ugotovitev Sodišču predlagam, naj na vprašanji za predhodno odločanje Audiencia Provincial de Málaga (sodišče province, Malaga, Španija) odgovori:

Člen 6(1) in člen 7(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah v povezavi z načelom učinkovitosti in členom 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah

je treba razlagati tako, da

ne nasprotujeta nacionalni zakonodaji, v skladu s katero je, kadar tožena stranka v sodnem postopku zahtevek pripozna pred vložitvijo odgovora na tožbo, pogoj za to, da se tej stranki naloži plačilo stroškov tega postopka, ta, da se ugotovi njena nedobrovernost.

[31] Glej v tem smislu sodbo z dne 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo in drugi (C-154/15, C-307/15 in C-308/15, EU:C:2016:980, točka 56).

[32] Prav tam (točka 63).

[33] Sodbi z dne 31. maja 2018, Sziber C-483/16, EU:C:2018:367, točka 33), in z dne 26. junija 2019, Aleš Kuhar in Jožef Kuhar/Addiko Bank d.d. (C-407/18, EU:C:2019:537, točka 44).